

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobce: občanské sdružení **Dance macabre**, se sídlem Rolnická 7, Brno, zastoupen JUDr. Ludvíkem Ševčíkem, ml., advokátem se sídlem Kobližná 19, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy**, se sídlem Karmelitská 7, Praha 1, o žalobě proti rozhodnutí ministra školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 14. 8. 2012, čj. MSMT-29817/2012-65, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12. 12. 2012, čj. 7 A 53/2012 – 27,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá**.
- II. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Vymezení věci

[1] Dne 13. 9. 2012 bylo u městského soudu zahájeno řízení o žalobě proti rozhodnutí ministra školství, mládeže a tělovýchovy, jímž bylo zamítnuto odvolání proti rozhodnutí žalovaného vydané ve věci žádosti o poskytnutí informace podané žalobcem. Žalobce se domáhal informace o výši řádných a mimořádných odměn (platu) vyplacených žalovaným panu L. B. v době, kdy působil na ministerstvu. Žalovaný informaci částečně poskytl, v části však rozhodl o odmítnutí žádosti. Žalobce v žalobě požádal o osvobození od

soudních poplatků. Dále doplnil, že žalobce nevlastní žádný movitý či nemovitý majetek vyjma peněžních prostředků ve výši 115 Kč.

[2] Usnesením ze dne 12. 12. 2012, čj. 7 A 53/2012 – 27, městský soud žádost o osvobození od soudních poplatků zamítl. Své rozhodnutí odůvodnil tak, že žalobcem předložený výkaz zisků a ztrát a rozvaha za rok 2011 jsou nevěrohodné, neboť v nich nejsou uvedeny žádné členské příspěvky, ačkoliv ze stanov žalobce vyplývá, že členové platí příspěvky. I když není určena jejich výše, lze důvodně předpokládat, že nebyla stanovena ve výši nula. Dále soud poukázal na to, že ve stejný den podal žalobce ještě další tři žaloby, přičemž ve všech případech je zastoupen advokátem a požádal o osvobození od soudních poplatků. Přitom spor vyvolaný žalobcem není takové povahy, aby měl vztah k podstatným okolnostem žalobcovy životní sféry. Netýká se žalobcova majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí. Z těchto důvodů soud odmítl přiznat žalobci mimořádné beneficium osvobození od soudních poplatků.

II.

Shrnutí argumentů obsažených v kasační stížnosti

[3] Proti usnesení městského soudu podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) včasnou kasační stížnost z důvodů dle § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. Namítá, že městský soud vůbec nezajímalo, že žalobce má pouze tři členy. Jeden z nich je řidič, další studentka střední školy a třetí student VŠE v Praze. Členové nemají žádný či jen zanedbatelný majetek. Pokud by každý z členů žádal o osvobození od soudních poplatků, bylo by jim jistě přiznáno. V případě, že chtějí realizovat kolektivní zájem, není již cesty, jak se domoci soudní ochrany. Buď jim tedy bude odmítnuta spravedlnost, nebo bude zasaženo do jejich sdružovacího práva. Žalobce navrhl, aby soud zrušil rozhodnutí městského soudu.

III.

Procesní otázky řešené Nejvyšším správním soudem

[4] Nejvyšší správní soud poté, co uložil městskému soudu, aby doručil stěžovateli usnesení čj. 7 A 53/2012 – 27 o neosvobození od soudních poplatků, vyzval stěžovatele usnesením ze dne 19. 2. 2013, čj. 1 As 187/2012 – 24, k upřesnění, jaké rozhodnutí městského soudu kasační stížností napadá. Stěžovatel na základě výzvy soudu uvedl, že napadá usnesení ze dne 12. 12. 2012, čj. 7 A 53/2012 – 27, nikoliv usnesení ze dne 18. 12. 2009, čj. 7 A 53/2012 – 29 (výzva k zaplacení soudního poplatku), jak původně uvedl v kasační stížnosti. Vzhledem k tomu, že rozpornost kasační stížnosti, pokud jde o určení, proti kterému rozhodnutí městského soudu obsahově směřuje, byla způsobena chybným postupem městského soudu při doručování jednotlivých rozhodnutí (podrobně viz usnesení čj. 1 As 187/2012 – 24), akceptuje Nejvyšší správní soud změnu označení rozhodnutí napadeného kasační stížností. Opačný přístup by vedl k odepření soudní ochrany (kasační stížnost proti výzvě k zaplacení soudního poplatku není přípustná, viz rozsudek NSS ze dne 16. 4. 2008, čj. 1 As 2/2008 – 47), a to v důsledku chybného procesního postupu městského soudu. Takový výsledek by nebylo lze akceptovat. Předmětem řízení o kasační stížnosti tak po upřesnění ze strany stěžovatele je usnesení

pokračování

městského soudu čj. 7 A 53/2012 – 27, jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků.

[5] Soud si je vědom toho, že otázka, zda je proti rozhodnutí krajského soudu o neosvobození účastníka od soudních poplatků přípustná kasační stížnost, byla usnesením ze dne 22. 11. 2012, čj. 3 As 125/2012 – 12, předložena rozšířenému senátu Nejvyššího správního soudu. Důvodem pro předložení věci rozšířenému senátu byla údajná existence rozdílných právních názorů na tuto otázku zaujatá různými senáty Nejvyššího správního soudu.

[6] Za těchto okolností musel soud vážit, zda není na místě přerušit řízení o kasační stížnosti na základě § 48 odst. 3 písm. d) s. ř. s. Přitom dospěl k názoru, že judikatura Nejvyššího správního soudu ohledně přípustnosti kasační stížnosti proti usnesení o neosvobození od soudních poplatků je jednotná, neexistuje judikatorní rozkol. Třetí senát, který tuto otázku předložil k řešení rozšířenému senátu, poukázal na usnesení ze dne 23. 2. 2007, čj. 8 As 25/2006 – 144. V daném případě však nebylo předmětem přezkumu rozhodnutí o neosvobození od soudních poplatků, nýbrž rozhodnutí krajského soudu o vrácení zaplaceného soudního poplatku.

[7] Soud nikterak nezpochybňuje oprávnění třetího senátu předložit rozšířenému senátu otázku přípustnosti kasační stížnosti proti rozhodnutí o neosvobození od soudních poplatků. Důvodem pro tento postup však nemůže být údajná existence rozporné judikatury, ale snaha změnit dosavadní jednotnou a ustálenou rozhodovací činnost Nejvyššího správního soudu. Ostatně třetí senát vedle toho, že poukázal na rozpornost judikatury, se vyslovil pro zaujetí právního názoru, že kasační stížnost není přípustná (jde tedy o snahu změnit dosavadní jednotnou judikaturu). Vzhledem k tomu, že se senát rozhodující v nyní projednávané věci ztotožňuje se stávající konzistentní judikaturou ve věci přípustnosti kasační stížnosti proti rozhodnutí o neosvobození od soudních poplatků, reprezentovanou např. rozsudkem NSS ze dne 24. 10. 2007, čj. 1 Afs 65/2007 – 27, neshledal důvod pro přerušení řízení. Soud tak v duchu dosavadní judikatury dospěl k závěru, že kasační stížnost proti rozhodnutí o neosvobození od soudních poplatků je přípustná.

IV.

Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[8] Kasační stížnost není důvodná.

[9] Městský soud v napadeném usnesení uvedl, že vzal do úvahy čtyři různé aspekty. V první řadě to byla skutečnost, že občanské sdružení, chce-li vystupovat v soudních řízeních, si musí zajistit prostředky na krytí nákladů řízení, např. formou členských příspěvků. Dále označil stěžovatelem předloženou účetní závěrku za nevěrohodnou, a to ve vazbě na stanovami upravenou povinnost členů stěžovatele hradit členské příspěvky. Třetím aspektem je povaha sporu (spor o poskytnutí informací), kterou nepovažuje městský soud pro stěžovatele za kruciólní. V neposlední řadě soud naznačuje, že stěžovatel vede větší množství sporů a systematicky v nich žádá o osvobození od soudních poplatků.

Kumulací všech těchto aspektů dospěl městský soud k závěru, že nejsou splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků.

[10] Stěžovatel v kasační stížnosti přímo napadá pouze ten závěr městského soudu, že si stěžovatel měl opatřit dostatek prostředků na činnost občanského sdružení, zahrnující i vedení soudních sporů, a nikoliv spoléhat na beneficium státu ve formě přiznání osvobození od soudních poplatků. Nepřímo, prostřednictvím předložení výkazu zisku a ztráty a rozvahy, stejně jako čestného prohlášení statutárního orgánu stěžovatele o majetkových poměrech občanského sdružení, zpochybňuje stěžovatel i závěr městského soudu o nevěrohodnosti dokumentů přiložených k žádosti o osvobození od soudních poplatků.

[11] Shodnými námitkami stěžovatele se zdejší soud zabýval již v rozsudku ze dne 20. 12. 2012, čj. 4 As 74/2012 – 26, a rovněž jako v nyní posuzovaném případě je vyhodnotil jako nedůvodné.

[12] Nejvyšší správní soud se neztotožňuje s úvahami městského soudu o nevěrohodnosti předložené účetní závěrky. Ve stanovách stěžovatele není členům občanského sdružení uložena povinnost hradit členské příspěvky, natož aby byla stanovena jejich výše. Z čl. VII odst. 1), dle něhož majetkem občanského sdružení jsou příspěvky členů, dary a další majetkové hodnoty, práva a pohledávky získané činností sdružení, nelze dovozovat, že členové sdružení jsou povinni platit členské příspěvky. Hypotéza městského soudu, že členové mají povinnost platit členské příspěvky, které nepochybně nečiní 0 Kč, nemá žádnou oporu v obsahu soudního spisu, natož pak ve stanovách stěžovatele. Pokud z výkazu zisku a ztráty a rozvahy vyplývá, že stěžovatel nemá žádné příjmy, výdaje, pohledávky, závazky ani majetek, nezbyvá než z těchto údajů dále vycházet. Věrohodnost účetní závěrky nelze zpochybnit odkazem na údajnou (v řízení však nepotvrzenou) povinnost členů stěžovatele hradit členské příspěvky nebo na skutečnost, že je stěžovatel v řízení zastoupen advokátem (k tomu podrobně viz rozsudek NSS ze dne 25. 3. 2009, čj. 1 As 15/2009 – 43). Stejně tak není důvod pochybovat o tvrzení stěžovatele, že ke dni 20. 12. 2012 má stěžovatel pouze 115 Kč, žádný jiný majetek nevlastní.

[13] V řízení tedy bylo objektivně prokázáno, že stěžovatel nemá dostatečné finanční prostředky na úhradu soudního poplatku ve výši 3.000 Kč. Soud však dále musí zkoumat, zda nedostatek finančních prostředků není výsledkem úmyslné činnosti stěžovatele, jejímž cílem je přenést náklady řízení plně na stát. Při hodnocení této otázky soud vyšel z usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 27. 5. 2010, čj. 1 As 70/2008 – 74 (č. 2099/2010 Sb. NSS). V něm rozšířený senát uvedl, že otázku nemajetnosti je třeba posuzovat zásadně objektivně, nikoliv zkoumat subjektivní příčiny tohoto stavu. Nicméně dodal, že je třeba zvažovat, zda nejde pouze o předstíranou nemajetnost a zda právnická osoba nedisponuje širším majetkovým zázemím zajišťovaným majetkem jejích členů. Pokud právnická osoba dlouhodobě setrvává v nemajetnosti, přitom však vyvíjí činnost, tíží ji důkazní břemeno ohledně skutečnosti, že fakticky nedisponuje prostředky formálně vlastněnými někým jiným, zejména pak fyzickými osobami podílejícími se na její činnosti či jinými právnickými nebo fyzickými osobami, s nimiž ji pojí faktické vztahy. Jelikož nelze po nikom požadovat prokázání negativní skutečnosti, bude na právnické osobě, aby podrobně

pokračování

osvětlila všechny relevantní aspekty své činnosti a popsala, z čeho jsou financovány a jak vysoké faktické náklady vyžadují.

[14] Podle stanov stěžovatele je předmětem jeho činnosti usilovat o převod československých fortifikačních systémů, jejich restaurace a údržba a sdružovat občany za účelem rekonstrukce vojenské historie. Sdružení má dle čestného prohlášení předsedy stěžovatele pouze 3 členy a ke dni 20. 12. 2012 má k dispozici pouze 115 Kč. Bylo založeno v polovině roku 2011, přičemž v tomto roce nemělo žádný příjem ani výdaj. S ohledem na skutečnost, že stěžovatel je teprve na počátku své činnosti a s ohledem na nízký počet členů lze předpokládat, že nevyvíjí aktivity většího rozsahu. Lze si představit, že doposud vyvíjelo svoji činnost, aniž by mělo jakékoliv příjmy. Vzhledem k nepodstatné intenzitě činnosti stěžovatele, mizivému rozsahu členské základny a krátké době jeho existence nejde v daném případě o indicie, z nichž by bylo lze usuzovat na to, že v případě stěžovatele se jedná pouze o předstíranou nemajetnost. S ohledem na sociální status jednotlivých členů stěžovatele (řidič, studentka střední školy, student vysoké školy) nelze přitom předpokládat, že by činnost stěžovatele byla významně subvencována z majetku členů sdružení.

[15] Rozšířený senát NSS dále vyložil, že i kdyby právnická osoba prokázala, že je vskutku (nikoliv jen zdánlivě, fiktivně) objektivně nemajetná, bude zpravidla na místě odepřít jí na základě soudního uvážení dobrodiní osvobození od soudních poplatků, bude-li model jejího fungování založený vědomě na tom, že určitý typ obvyklých nákladů na svoji činnost, s jejichž vynakládáním vzhledem k povaze této činnosti musí zásadně počítat, eliminuje tím, že své poměry (tedy způsob vyřizování činností a financování potřeb) nastaví tak, aby delší dobu setrvala ve stavu bez dostatečných prostředků. Tento názor rozšířeného senátu lze interpretovat tak, že právnická osoba nemůže být osvobozena od soudních poplatků v případech, jestliže s jejím předmětem činnosti úzce souvisí potřeba zapojovat se to soudních řízení a vynakládat soudní poplatky. Je-li „soudní agenda“ běžnou a nedílnou součástí činnosti právnické osoby, musí uspořádat své majetkové poměry tak, aby měla k dispozici nezbytné finanční prostředky.

[16] Takto ovšem nelze postupovat v případě, že běžnou součástí naplňování předmětu činnosti právnické osoby není účast v soudních řízeních (k tomu srov. rozsudek NSS ze dne 15. 12. 2011, čj. 1 As 126/2011 – 304, bod 17). Nastane-li tedy v souvislosti s naplňováním předmětu činnosti právnické osoby nahodile situace, že právnická osoba je nucena obrátit se k ochraně svých práv (včetně ústavně zaručeného práva na informace) na soud, nelze ji klást k tíži, že neuspořádala své hospodaření tak, aby si zabezpečila dostatek finančních prostředků na úhradu soudního poplatku. V takovém případě tedy není na místě právnické osobě odepřít dobrodiní zákona v podobě osvobození od soudních poplatků.

[17] V nyní posuzovaném případě se však rozhodnutí ministra věcně netýká problematiky, která by měla jakýkoliv vztah k předmětu činnosti stěžovatele, jak je upraven jeho stanovami. Pokud se právnická osoba domáhá ochrany před zásahem (v širokém slova smyslu) správního orgánu u soudu, aniž by právní věc souvisela s existencí právnické osoby, jejími vnitřními poměry, majetkem apod. nebo s aktivitami v rozsahu předmětu činnosti právnické osoby vymezené stanovami (resp. společenskou

smlouvou, zakladatelskou listinou apod.), je legitimní trvat na tom, aby si zabezpečila k prosazování svých práv soudní cestou potřebné finanční prostředky. Nejvyšší správní soud tedy dospěl k názoru, že je na místě stěžovateli odepřít beneficium osvobození od soudních poplatků, neboť soudní spor má svůj základ v jednání stěžovatele, které leží mimo předmět činnosti, k němuž byl stěžovatel založen.

[18] Soud tedy uzavírá, že v případě stěžovatele existují závažné skutečnosti, které opodstatňují nepřiznání osvobození od soudních poplatků. Městský soud dospěl ke správnému výsledku, byť jeho úvahy bylo třeba korigovat (k tomu viz shora), napadené usnesení je v souladu s § 36 odst. 3 s. ř. s.

V.

Závěr a náklady řízení

[19] Nejvyšší správní soud s ohledem na výše uvedené dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji dle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl. Neshledal přitom žádnou vadu, k níž by byl povinen přihlédnout i bez návrhu (§ 109 odst. 4 s. ř. s.).

[20] Na závěr soud podotýká, že vzhledem ke specifické povaze napadeného usnesení netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost (viz k tomu detailně rozsudek NSS ze dne 24. 10. 2007, čj. 1 Afs 65/2007 – 37).

[21] O náhradě nákladů řízení rozhodl soud na základě § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému v tomto řízení žádné náklady nevznikly, a proto mu soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. dubna 2013

JUDr. Marie Žiškova
předsedkyně senátu